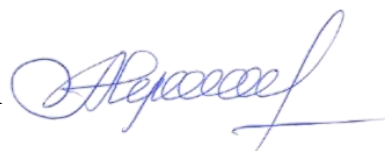

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

ЧЕРНІКОВА ОЛЕНА СЕРГІЇВНА

УДК 342.9

**АДМІНІСТРАТИВНИЙ ЗАХИСТ
МІГРАЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ У ДІЯЛЬНОСТІ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Кропивницький – 2025

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник: доктор юридичних наук, старший дослідник
Дніпров Олексій Сергійович,
ректор Київського національного університету
будівництва і архітектури

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
Зайкіна Ганна Миколаївна,
професор кафедри правового забезпечення та
адміністрування транспортної діяльності
Українського державного університету залізничного
транспорту

доктор юридичних наук, старший дослідник
Політанський В'ячеслав Станіславович
начальник відділу науково-організаційного
забезпечення діяльності президії, відділень та
наукових установ Національної академії
правових наук України

Захист відбудеться 03 травня 2025 року о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 23.053.05 Центральноукраїнського державного університету імені В. Винниченка за адресою: 25006, Україна, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Центральноукраїнського державного університету імені В. Винниченка за адресою: 25006, Україна, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1.

Автореферат розіслано 01 квітня 2025 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Олена СОКУРЕНКО

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Упродовж багатьох років, вибір Україною такого напрямку розвитку, як європейська інтеграція, визначає необхідність проведення значної кількості модернізацій у політичній, гуманітарній та інших сферах. Вказане в умовах воєнного стану неможливо без своєчасного оновлення в міграційній сфері. З огляду на те, що унормування адміністративно-правових засад міграційних процесів безпосередньо впливає на безпеку держави та її суверенітет, одним з перших таких новацій зазнало саме законодавство з питань міграційного правопорядку. За таких умов провідна роль відводиться державі, її уповноваженим судовим і правоохоронним органам, від яких вимагається організованість й узгоджена взаємодія, щодо забезпечення прав, свобод та інтересів громадянина та людини. Функціонування сучасної міграційної системи суспільства неможливо уявити без участі судових та правоохоронних органів, ефективність діяльності яких забезпечується різноманітними заходами, серед яких важливе місце посідає міграційно-захисна діяльність прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина.

У даному контексті детальне вивчення міграційно-захисної діяльності досліджуваних суб'єктів публічної влади набуває неабиякої актуальності, оскільки декларовані міграційні права людини реальні тоді, коли вони забезпечуються належною роботою з боку держави, яка уособлюючи судово-правоохоронну діяльність, законодавчо закріплює як власні обов'язки, так і обов'язки щодо захисту прав і свобод своїх громадян, так і обов'язки інших учасників міграційних процесів задля недопущення порушень. Звісно, це необхідно також і тому, що за експертними оцінками, більше як 90% іммігрантів перебувають на території України в умовах воєнного стану з різними порушеннями законодавства з питань міграції.

Актуальність дослідження також зумовлена складними процесами гармонізації та імплементації вітчизняного законодавства із європейським, також відповідними міжнародними нормами і стандартами стосовно імміграції і захисту правового статусу іноземців та осіб без громадянства.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Окремі напрямки правового регулювання міграційно-захисних відносин у своїх наукових працях розглядали: О. М. Бандурка, О. І. Беспалова, Ю. П. Битяк, О. В. Джафарова, О. Ю. Дрозд, Г. С. Іванова, А. В. Боровик, Т. О. Коломоець, Д. В. Лученко, А. А. Манжула, Є. Ю. Соболев, С. О. Шатрава та багатьох інших. Не применшуючи значення напрацювань вказаних учених, слід констатувати, що в науковій літературі, недостатньо опрацьованою є проблема окреслення сутності, змісту структури й характерних рис адміністративного захисту міграційних прав людини у діяльності судових правоохоронних органів.

Отже, відсутність комплексних монографічних досліджень, присвячених проблемі адміністративного захисту міграційних прав людини у

діяльності судових та правоохоронних органів, а також наявності низки недоліків в адміністративно-правовому механізмі регулювання відповідної діяльності обумовлюють важливість, актуальність і своєчасність представленого дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано згідно з положенням про Державну міграційну службу України; Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року, № 2118-р. Тема дослідження відповідає плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 012005390).

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає в тому, щоб ґрунтуючись на аналізі й узагальненні сучасних наукових праць учених, норм чинного законодавства і підзаконних нормативно-правових актів, відповідних законопроектів, правоохоронної та судової практики з'ясувати сутність, форми, способи й особливості адміністративно-правового механізму регулювання захисту міграційних прав людини у діяльності судово-правоохоронної системи, на підставі чого опрацювати міграційну сферу як вид правоохорони та запропонувати шляхи її удосконалення до вимог розвитку сучасного суспільства.

Досягнення поставленої мети зумовлює потребу у виконанні таких завдань:

- охарактеризувати правову природу й визначити риси судової та правоохоронної діяльності щодо адміністративного захисту міграційних прав людини;
- розкрити форми і способи захисту міграційних прав людини в діяльності судових та правоохоронних органів;
- сформулювати систему адміністративно-правових засобів захисту міграційних прав людини в діяльності судових та правоохоронних органів;
- визначити особливості й напрями захисту міграційних прав людини у діяльності окремих судових та правоохоронних органів;
- окреслити коло суб'єктів захисту міграційних прав людини органами контролю та адміністративного нагляду;
- надати характеристику сучасного адміністративно-правового інструментарію захисту прав людини в судовій та правоохоронній діяльності;
- з'ясувати основні шляхи оптимізації нормативно-правового регулювання міграційно-захисної діяльності громадських формувань;
- обґрунтувати основні перспективи вдосконалення діяльності системи судових та правоохоронних органів у сфері міграції;
- надати характеристику досвіду новел особливостей реалізації міжнародних міграційних стандартів у судовій та правоохоронній діяльності;

- запропонувати шляхи розвитку адміністративно-правового регулювання захисту міграційних прав людини у діяльності судових та правоохоронних органів в Україні в контексті євроінтеграції;

Об'єктом дослідження є сукупність суспільних відносин, пов'язаних з судовою і правоохоронною діяльністю щодо захисту міграційних прав людини.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади судово-правоохоронної діяльності в міграційній сфері.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям дисертації є сукупність методів і прийомів наукового пізнання, що дає можливість вивчити проблеми в єдності їх юридичного змісту і процесуальної форми, об'єктивно оцінювати ефективність адміністративно-правового регулювання міграційно-захисних відносин в Україні. Так, логіко-семантичний метод використано з метою визначення понять «судової та правоохоронної діяльності щодо адміністративного захисту міграційних прав людини» (підрозділ 1.1.), міграційно-захисна діяльність судових та правоохоронних органів як предмет адміністративно-правового регулювання, його форми та способи (підрозділ 1.2.), система адміністративно-правових засобів захисту міграційних прав людини в діяльності судових та правоохоронних органів (підрозділ 1.3.) тощо. За допомогою використання методу документального аналізу охарактеризовано напрями правозахисної діяльності судових та правоохоронних органів у сфері міграції (підрозділ 2.1.) та запропоновано механізм організації захисту міграційних прав людини органами контролю та адміністративного нагляду (підрозділ 2.2.). Структурно-логічний та системно-функціональні методи використано в межах визначення кола суб'єктів контрольної-наглядової діяльності у цій сфері (підрозділ 2.2.). Методи моделювання та прогнозування використано з метою опрацювання адміністративно-правового інструментарію захисту прав людини в судовій та правоохоронній діяльності (підрозділ 2.3.) та шляхів удосконалення нормативно-правового регулювання міграційно-правоохоронної діяльності громадських формувань (підрозділ 2.4.), сучасної системи міграційної правоохорони України (підрозділ 3.1.), вивчення та використання досвіду у зарубіжних країнах (підрозділ 3.2.). Для розробки наукового обґрунтування рекомендацій щодо вдосконалення адміністративного й міграційного законодавства, яким врегульовано дослідження даної проблематики застосовувався функціонально-правовий метод (підрозділ 3.3.). Під час підготовки дисертації було використано й низку інших методів застосування яких дало змогу комплексно підійти до виконання окреслених вище завдань наукової роботи.

Нормативно-правовим підґрунтям є Конституція України, міжнародні договори та угоди (ратифіковані у встановленому законом порядку), закони України, що регулюють міграційні правовідносини, а також нормативно-правові акти, положення яких спрямовані на регулювання формальностей у досліджуваній сфері суспільного життя.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становить праці фахівців у галузі теорії держави та права, адміністративного, міжнародного права тощо. Крім того, використано напрацювання фахівців з інших галузевих дисциплін, зокрема теорії управління, філософії, соціології, тощо.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять довідкові та періодичні видання, статистичні матеріали, судова та правоохоронна практика тощо.

Наукова новизна отриманих результатів визначена тим, що дисертація є однією з перших спроб в умовах дії правового режиму воєнного стану на території України системно, на рівні дисертаційного дослідження з'ясувати сутність адміністративно-правового механізму захисту міграційних прав людини у законності судових і правоохоронних органів, розкрити його структуру та особливості, на підставі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на впровадження інноваційних проектів в міграційну сферу, як вид публічної правоохорони, та запропонувати шляхи розвитку адміністративно-правового регулювання досліджуваного напрямку забезпечення міграційного правопорядку.

У результаті проведеного дослідження сформовано низку нових наукових положень і висновків, основні з них такі:

Вперше:

- акцентовано увагу на тому, що ключовими чинниками які характеризують діяльність судових та правоохоронних органів щодо захисту міграційних прав людини, є такі: 1) вона слугує предметом адміністративно-правового регулювання, що здійснюється у визначених законодавством юрисдикційних формах і напрямках; 2) має місце наявність спеціальних державних гарантій забезпечення міграційних прав людини, за рахунок чого досягається ефективність і законність міграційно-захисної діяльності загалом; 3) законодавчі джерела регулювання досліджуваної діяльності допускають її припинення, як на узгодженій основі, так і в адміністративному, примусовому порядку рішенням органом судової влади та правоохорони за наявністю встановлених законом підстав;

- запропоновано авторське визначення поняття, форм і способів захисту міграційних прав людини, до яких запропоновано віднести такі: розроблення міграційно-захисних та безпекових концепцій; захисні процедури адміністративного судочинства; контрольно-наглядові процедури; реєстраційні формальності (наприклад, офіційний переклад відповідних документів на державну мову);

- з'ясовано правову природу і завдання міграційно-захисної діяльності системи судових та правоохоронних органів, а також практики застосування ними правопорушень, їх основні принципи, внутрішню структуру й організаційно-процесуальні засоби їх здійснення;

Удосконалено:

- твердження про те, що нормативно-правові гарантії забезпечення та захисту міграційних прав людини у діяльності судових та правоохоронних органів, створюють ключові, настільки важливі умови для прозорого

міграційно-правового середовища для належного функціонування правовідносин у досліджуваній сфері;

- розуміння сутності гарантій забезпечення та захисту міграційних прав людини у діяльності судових та правоохоронних органів, якої полягає в забезпеченні ефективного функціонування, адміністративно-правових механізмів, які регулюють взаємодію між усіма суб'єктами міграційних відносин, а також недопущення порушень законних прав та інтересів людини, їх відновленні за потреби;

- перелік чинників, які впливають на стан міграційно-захисної діяльності компетентних органів публічної влади, а саме по-перше, соціальна й міграційно-політична нестабільність; по-друге, непослідовна державна політика в міграційній сфері, зокрема в галузі міжнародного співробітництва; по-третє, відсутність єдиного бачення законодавця про те, як саме повинна розвиватись міграційна сфера в Україні в реаліях сьогодення; по-четверте, складність дозвільно-процесуальних формальностей;

- наукову думку стосовно того, що сучасними тенденціями впровадження міжнародних норм і стандартів у міграційну сферу є такі: визначити коло суб'єктів міграційно-захисних проваджень, законодавчо закріпити систему правових засобів здійснення міграційно-захисних проваджень й з'ясувати особливості механізму їх реалізації.

Дістало подальшого розвитку:

- обґрунтування наукової думки про те, що міграційна сфера вирізняється широким колом зовнішніх і внутрішніх ризиків, які впливають на позитивний результатів передбачених нею процесів. Ідеться про численні правові, соціальні та інші негативні обставини, зокрема, форс-мажори, на кшталт війни, надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, які неможливо заздалегідь попередити та спрогнозувати;

- твердження про те, що в системі правового захисту міграційних прав людини у діяльності судових і правоохоронних органів ключове місце належить нормам адміністративного права, завдяки яким: а) визначено найбільш важливі засади формування та реалізації державної політики в досліджуваній сфері суспільного життя; б) закріплено правовий статус суб'єктів міграційно-захисної діяльності, які реалізують свої завдання та функції за відповідним напрямком; в) урегульовано порядок реалізації адміністративно-міграційних формальностей;

- теоретичний підхід щодо визначення поняття та виокремлення елементів механізму регулювання судово-правоохоронної діяльності в міграційній сфері, на основі чого зазначено, що він становить унікальну правову конструкцію, згідно з якою відбувається забезпечення, підтримка та регулювання компетентними органами суспільних відносин у досліджуваній галузі суспільного правопорядку;

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що опрацьовані в дисертаційному дослідженні висновки та пропозиції вже використовуються або можуть бути використані:

- науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальшого дослідження проблем адміністративно-правового захисту міграційних прав людини у діяльності судових та правоохоронних органів (акт впровадження Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування);
- правотворчій сфері - у процесі опрацювання нових і вдосконалення чинних нормативно-правових актів у сфері міграційного захисту прав людини в діяльності судових та правоохоронних органів;
- правозастосовній сфері – з метою підвищення ефективності діяльності суб'єктів, що уповноважені реалізовувати заходи міграційно-захисного характеру прав людини (акт впровадження Другого апеляційного адміністративного суду);
- освітньому процесі – під час підготовки лекційних, науково-методичних матеріалів, а також підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Міграційне право» тощо (акт впровадження Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого).

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження, висновки й рекомендації, які отримані в ході аналізу визначених проблем, оприлюднені на чотирьох міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики» (Харків, 28 березня 2024 р.); «Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства» (Харків, 17 травня 2024 р.); «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (Харків, 5-6 листопада 2024 р.); «Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану» (Харків, 24 січня 2025 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з вступу, 3 розділів, що містять 10 підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (234 найменування). Загальний обсяг дисертації становить 249 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У Вступі обґрунтовано актуальність вибору теми дисертаційного дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами, планами, окреслено об'єкт, предмет і методи дослідження, сформульовано мету й завдання дисертації, розкрито наукову новизну отриманих результатів, теоретичне та практичне значення роботи, надано відомості про апробацію результатів дослідження, структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Сутність адміністративного захисту міграційних прав людини у діяльності судових та правоохоронних органів» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1. «Поняття та характерні риси адміністративного захисту міграційних прав людини у діяльності судових та правоохоронних органів» акцентовано увагу на загальнотеоретичному змісті

категорії «міграційний захист» прав людини з судової та правоохоронної позиції. Визначено, що сутність міграційно-захисної діяльності органів судової влади та правоохоронних органів констатовано, що вона допоміжним і циклічним процесом, оскільки здійснюється у процесуальній формі через зовнішній вияв сукупності певних стадій – послідовних формальностей і процедур, встановлених законодавством. Наведено дефініцію поняття «міграційно-захисна діяльність» прав людини» - це формально визначений комплекс дій щодо встановлення відповідності (або невідповідності) організації системи міграції і діяння суб'єктів міграційно-захисного провадження законодавчо закріпленим приписам. Окреслено ознаки міграційно-захисної діяльності до яких належать такі, як а) формальна визначеність; б) законодавча урегульованість правосуб'єктності учасників міграційно-захисної діяльності; в) предмет міграційно-захисної діяльності складає організація міграції в Україні та дотримання компетентними суб'єктами вимог законодавства про міграцію; г) стадійність міграційно-захисної діяльності судових та правоохоронних органів, означено, що ця діяльність є системою суспільних відносин, які характеризуються територіальними, вольовими і режимними ознаками.

Підрозділ 1.2. «Сучасні форми і способи захисту міграційних прав людини судовими та правоохоронними органами» присвячено дослідженню питань міграційно-захисної діяльності судово-правоохоронної системи, що виступає такою процесуальною формою діяльності, юридична природа якої визначається тим, що відповідні суб'єкти ставляться в такі умови, коли вони повинні безпосередньо використовувати адміністративні норми права для вирішення конкретних юридичних справ.

На основі аналізу властивостей міграційно-захисних правовідносин, системи способів доказування і форм офіційного закріплення отриманих результатів зроблено висновок про те, що міграційно-захисній діяльності судово-правоохоронної системи властиві наступні особливості: 1) чітке визначення суб'єктів, які її здійснюють; 2) суб'єкти, наділені широким колом юрисдикційних повноважень; 3) безпосереднім об'єктом міграційно-захисних правовідносин виступає поведінка людини і громадянина; 4) юридичні факти відокремлено не мають юридичної сили і виступають тільки у вигляді фактичного (юридичного) складу – органічної сукупності декількох певних міграційних обставин; 5) міграційно-захисні норми не наводять вичерпного переліку засобів збереження і передачі інформації, що містить докази (у міграційно-захисному процесі фактичні обставини можуть бути отримані з будь-якого законного джерела); 6) офіційне документальне закріплення результатів міграційно-захисної діяльності проводиться в правових актах певних судових та правоохоронних органів.

У підрозділі 1.3. «Адміністративно-правовий механізм забезпечення захисту прав людини судовими та правоохоронними органами під час застосування заходів примусу і розгляду справ про порушення міграційного законодавства» зазначено, що будь-яка діяльність, яка потребує належного

правового регулювання, передбачає наявність відповідного структурного й ефективного механізму адміністративно-правового регулювання.

На підставі аналізу таких термінів як, «механізм», «механізми управління», «механізми публічного адміністрування», запропоновано власне визначення поняття адміністративно-правового механізму міграційно-захисної діяльності в судово-правоохоронній системі.

Наголошено, що в науковій літературі структуру адміністративно-правового механізму захисту міграційних прав людини в діяльності судових і правоохоронних органів вчені розкривають по різному. На основі аналізу наукових поглядів дослідників виокремлено такі ключові елементи відповідного механізму: нормативно-правові засади; принципи міграційно-захисної діяльності; суб'єкти здійснення міграційно-захисної діяльності; адміністративно-правові заходи забезпечення та примусу; адміністративно-правові методи впливу.

Доведено, що адміністративно-правовий механізм міграційно-захисної діяльності становить унікальну правову конструкцію згідно з якою відбувається забезпечення, підтримка та регулювання органами судово-правоохоронної системи суспільних відносин у досліджуваній сфері суспільного життя, його існування унормовує адміністративно-міграційні процеси та вплив держави на досліджувану сферу, попереджаючи необґрунтований тиск, а також є додатковою гарантією законності й захисту прав, обов'язків та інтересів людини в міграційних процесах.

Розділ 2. «Особливості захисту міграційних прав людини у діяльності окремих судових та правоохоронних органів» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. *«Напрями правозахисної діяльності судових та правоохоронних органів у сфері міграції»* аргументовано, що дослідження адміністративно-правових засад міграційно-захисної діяльності на території України було б не повним без окреслення напрямів даної діяльності, адже саме вони є вирішальним елементом відповідного урядування.

Запропоновано класифікацію засад на яких базується міграційно-захисна діяльність, а саме: 1) організаційні; 2) функціональні. Крім того, за сферою впливу всі вони сформовані в чотири групи: а) загальноправові; б) галузеві; в) інституційні; г) функціональні.

Спираючись на аналіз вітчизняних і міжнародних норм виокремлено такі спеціалізовані засади міграційно-захисних відносин, як: сприяння керованій міграції і добровільної репатріації, свобода переміщення робочої сили; співпраця в боротьбі з незаконною міграцією; депортація (реадмісія) незаконних мігрантів; надання міграційних послуг (мовних, інформаційних, консультативних та ін.); заступництво своїм громадянам-мігрантам та вимушеним переселенцям.

Наголошено, що на законодавчому рівні необхідно закріпити такі засади міграційного захисту, як делікатність. Їх сутність полягає в тому, що міграційно-захисна діяльність, особливо коли це стосується формальностей міграційного контролю, значною мірою завдає незручності, а іноді навіть

перешкоджає нормальному функціонуванню, як фізичних так і юридичних осіб. Констатовано що з поглибленням наукового знання з'являються нові засади міграційно-захисної діяльності, які стосуються вимушеної міграції, пов'язаної з введенням режиму воєнного стану в Україні.

У підрозділі 2.2. «Сучасний адміністративно-правовий інструментарій захисту міграційних прав людини в судовій та правоохоронній діяльності» розкрито загальнотеоретичні підходи щодо розуміння поняття «адміністративно-правового інструментарію в міграційній сфері». Акцентовано увагу на тому, що зазначений термін аналізують з точки зору філософії, соціології, теорії управління, юридичної науки, публічного адміністрування, тощо. Запропоновано авторське визначення наведеного поняття.

Зауважено, що в науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення переліку адміністративного інструментарію в досліджуваній сфері суспільного життя, у зв'язку з чим до останніх запропоновано віднести такі: а) розробка міграційних програм; б) державна та науково-правова експертиза; в) дозвільні, судові та правоохоронні процедури; г) контрольно-наглядові процедури; д) реєстраційні процедури; є) адміністративні послуги (наприклад, переклад документів на державну мову).

Охарактеризовано кожний з окреслених адміністративно-правових інструментаріїв.

Наголошено, що значення вище наведених категорій полягає в тому, що вони дозволяють забезпечити організованість, прозорість і законність втілення у життя завдань міграційної політики держави. Саме застосування зазначених адміністративно-правових інструментаріїв забезпечує реалізацію принципів верховенства права та законності в досліджуваній сфері правовідносин. Доведено, що на сьогодні важливим завданням законодавця є розширення переліку та змісту відповідних чинників, що позитивно вплине на правозастосовчу практику та надасть можливість міграційно-захисну діяльність наблизити до міжнародних норм та стандартів.

У підрозділі 2.3. «Організація захисту міграційних прав людини органами контролю та адміністративного нагляду» визначено систему суб'єктів здійснення контрольно-наглядової діяльності в міграційній сфері й окреслено їх компетенцію.

З'ясовано, що інституційна система міграційного контролю складається: 1) органів, що формують правові основи міграційної політики України в сучасних умовах (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України); 2) органів, що забезпечують інформаційно-комунікативне забезпечення й реалізацію міграційної політики країни (Міністерство внутрішніх справ України, Державна міграційна служба України); 3) галузевих органів державної влади, що сприяють проведенню міграційної політики в державі в межах своєї компетенції (Міністерство закордонних справ України, Служба безпеки України, Міністерство освіти і науки України, Державна прикордонна служба України). Для цих органів

влади реалізація міграційної політики не є головним функціональним повноваженням.

Підтверджено, що територіальні органи публічної влади відповідно до поставлених перед ними завдань і надають адміністративно-міграційні послуги; здійснюють державний контроль (нагляд); управляють об'єктами міграційно-захисної діяльності в межах визначених законодавством; узагальнюють практику застосування законодавства з питань що належать до їх компетенції, готують і вносять в установленому порядку пропозиції щодо його вдосконалення; здійснюють такі повноваження, визначені законом України. Викладене дало змогу зробити висновок, що суб'єктів контрольно-міграційної діяльності (органи державної влади або громадські формування) об'єднують пріоритети і цілі правового впливу на міграційні процеси.

У підрозділі 2.4. *«Нормативно-правове регулювання гарантій міграційно-правоохоронної діяльності громадських формувань»* акцентовано увагу на тому, що на сьогодні важливим завданням українського законодавця є створення та подальше розширення нормативно-правових гарантій забезпечення і захисту міграційних прав людини в діяльності громадських формувань.

На підставі аналізу етимологічного походження терміну «гарантії» сформульовано висновок про те, що це – системна сукупність умов і заходів, які забезпечують реалізацію певними громадськими формуваннями міграційних прав людини і громадянина, надаючи їм впевненість, що їх інтереси не будуть порушені. Таким чином, гарантії спрямовані на те, щоб створити умови правової визначеності та непорушності прав, свобод та інтересів сторін у сфері міграційних відносин.

Окрему увагу приділено характеристиці юридичних гарантій, що дало можливість запропонувати визначення поняття «правові гарантії забезпечення та захисту міграційних прав людини у діяльності громадських формувань». До переліку відповідних гарантій запропоновано віднести такі: нормативно-правові, політичні, економічні, організаційно-управлінські; гарантії судового захисту міграційних прав, свобод та інтересів людини. Охарактеризовано названі гарантії захисту міграційних прав людини, а також запропоновано розширити коло та зміст таких гарантій у відповідних нормативно-правових актах згідно з потребами воєнного стану в Українській державі.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення адміністративно-правових засад захисту міграційних прав людини судовими та правоохоронними органами» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1. *«Перспективи вдосконалення діяльності системи судових та правоохоронних органів у сфері міграції»* наголошено, що міграційна сфера передбачає залучення новітніх технологій, методів управління та організації адміністрування, які дозволяють досягти вищої якості міграційних процесів. Наведено низку аргументів стосовно того, що запровадження інноваційних проектів адміністрування є важливим видом

міграційно-захисної діяльності людини, яка дозволить ефективно розвивати й удосконалювати міграційну сферу.

Розкрито сутність термінів «нормативної міграційної інновації», «інноваційно-міграційної діяльності», так під міграційними інноваціями запропоновано розуміти процес розроблення та запровадження нових ідей, винаходів, технологій, адміністрування чи методів здійснення певної міграційно-захисної діяльності, що своєю чергою забезпечує підвищення її ефективності. Інноваційно-міграційну діяльність щодо захисту прав людини охарактеризовано, як безпосередньо процес створення, впровадження та поширення перспектив вдосконалення та розвитку правопорядку.

Окреслено коло найбільш розповсюджених інноваційних проектів, запровадження яких нині триває в міграційній сфері. Зосереджено увагу на аналізі правових передумов реалізації захисних інноваційно-міграційних проектів. Зосереджено увагу на перспективах їх реалізації, виокремлено чинники, які заважають запровадженню цих проектів у сфері міграційно-правового захисту людини та запропоновано шляхи їх усунення.

У підрозділі 3.2. «Досвід захисту міграційних прав людини судовими та правоохоронними органами у зарубіжних країнах» досліджено процес становлення і розвитку правового забезпечення в міграційній сфері, виокремлено й розглянуто чотири основні етапи починаючи із здобуття Україною незалежності у 1991 році і по сьогодні.

Україна проголосивши на інтеграцію до Європейського співтовариства взяла на себе обов'язки запровадження стандартів реальної демократії, відкритого суспільства, базованого на засадах верховенства права та забезпечення прав та свобод людини і громадянина. Подальший соціально-гуманітарний розвиток України, пов'язаний із розбудовою органів публічної влади, створення сучасної міграційної системи, що відповідає європейським стандартам, які визначені Європейською Радою як критерії членства в ЄС, так звані Копенгагенські виміри.

У підрозділі 3.3. «Розвиток адміністративно-правового регулювання захисту міграційних прав людини у діяльності судових та правоохоронних органів України» на основі аналізу сучасного стану правового забезпечення міграційно-захисної діяльності судово-правоохоронної системи запропоновано шляхи вдосконалення даного інституту з урахуванням євроінтеграційного напрямку розвитку України.

Констатовано, що чинне законодавство передбачає два види відповідальності за порушення міграційного законодавства: кримінальну й адміністративну. Зазначено, щ задля приведення чинного законодавства у відповідність до вимог і стандартів міжнародного права у ст. 204-1 КУпАП встановлено відповідальність не лише за завершене незаконне перетинання кордону, а й за спробу такого перетинання, а також запроваджено підвищену адміністративну відповідальність за правопорушення, вчинене групою осіб або повторно протягом року.

Обґрунтовано необхідність і нагальність, по-перше, розроблення на основі оцінки стану захисту прав, свобод і законних інтересів фізичної особи

в діяльності судових, правоохоронних, міграційних та контрольно-наглядових органів цілісної системи управління міграційно-захисною діяльністю, по-друге, створення механізмів оцінки ефективності роботи персоналу, включаючи застосування адміністративно-цифрових інструментів для моніторингу й аналізу виконання завдань з питань дотримання міжнародних міграційних стандартів прав, свобод і законних інтересів фізичних осіб компетентними органами публічної влади.

Запропоновано внести зміни до Законів України «Про імміграцію» та «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» стосовно засобів захисту прав людини і громадянина в різних галузях міграційних відносин; визначаючи місце серед них та перспективу розвитку правових основ і практики захисту прав людини, щодо встановлення організаційно-правових форм індивідуальної та спільної з органами публічної влади, участі громадян та їх об'єднань у правозахисній діяльності, у тому числі із захисту міграційного правопорядку; оновлення та приведення у відповідність до вимог Європейського Союзу законодавчих реалій і потреб захисту міграційних прав людини.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й вирішення наукового і практичного завдання, що виявляється у визначенні специфіки захисту міграційних прав людини в діяльності судових та правоохоронних України в межах його правового регулювання, та запропоновано надання науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення досліджуваної проблематики захисту міграційних прав людини в діяльності судових та правоохоронних органів України. За результатами дисертаційної роботи сформульовано такі основні висновки:

1. В дисертаційній роботі акцентовано увагу на тому, що функція соціально-правової держави із захисту міграційних прав людини являє собою систему заходів із попередження порушень міграційних прав людини, контролю та нагляду за їхнім дотриманням, підтвердження чи відновлення оскаржених чи порушених прав, забезпечення юридичної відповідальності і правопорушників й усунення інших негативних, соціально-міграційних наслідків, що реалізуються організаційними та правовим засобами відповідно до вимог верховенства права органами публічної влади, громадськими формуваннями з метою забезпечення реальності міграційних прав людини. Наголошується, що функція захисту міграційних прав, свобод людини, яка спрямовується на реалізацію гуманітарно-соціального призначення правової держави посідає чільне місце в системі її функцій в умовах воєнного стану. Відповідно гарантування та захист міграційних прав людини в діяльності судових та правоохоронних органів не відрізняється від економічної, соціальної, гуманітарної чи іншої функції, реалізація яких за умов правової держави нерозривно поєднана із відповідними правами і свободами людини і громадянина.

2. Адміністративно-правове регулювання захисту міграційних прав людини в діяльності судових і правоохоронних органів визначене як здійснення державою заходів з метою забезпечення реальності прав людини за допомогою юридичних норм та індивідуальних приписів упорядкування, закріплення, охорони й розвитку суспільних відносин організаційно-розпорядчого та реординаційного характеру, які складаються у сфері практичної реалізації міграційних прав людини в Україні. Особливостями адміністративно-правового регулювання захисту міграційних прав людини в діяльності судових і правоохоронних органів є державно-владний характер, імперативно-диспозитивний метод поєднання різноманітних галузевих відносин, нормативний та індивідуально-правовий характер, спрямування на практичне забезпечення реалізації захисту міграційних прав людини в Україні, в сучасних умовах. Адміністративно-правове регулювання виявляється щодо усіх форм і засобів захисту міграційних прав людини, визначаючи організацію та встановлюючи правові процедури системи адміністративного судочинства, Міграційної служби України, виконання рішень міжнародних судових установ, оскарження у зверненнях фізичних та юридичних осіб, а також діяльності прокуратури, прикордонної служби, органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів.

3. Доведено, що адміністративно-правові засоби захисту міграційних прав людини це правові явища, акти й заходи, що відповідно до адміністративного законодавства зумовлюють і забезпечують судовий і владно-розпорядчий вплив на організацію та реалізацію захисту міграційних прав людини в Україні відповідно до міжнародних норм та стандартів. Специфіка та значення адміністративно-правових засобів виявляються у тому, що вони можуть виступати елементом різних форм міграційного захисту прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина й в цілому забезпечують такі правові форми захисту прав особи як адміністративна юстиція, діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, оскарження у зверненнях, діяльність прокуратури, органів контролю та адміністративного нагляду інших суб'єктів публічної влади.

4. Визначено, що судова та правоохоронна діяльність в сфері міграційних відносин спрямована на реалізацію функції правоохорони із захисту міграційних прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, засад конституційного ладу законності та правопорядку й постійно здійснювана виключно лише в порядку на підставі та в спосіб, що передбачені чинним матеріальним і процесуальним законодавством, а також відповідно до засад верховенства права та пріоритету прав і свобод людини і громадянина фаховими компетентними професійними спеціально уповноваженими суб'єктами шляхом застосування у цілях правоохорони різноманітних інструментів і заходів юридичного впливу (запобігання, припинення та юридичної відповідальності). Напрямки міграційної правоохорони залежно від правового змісту та етапів її реалізації як своєрідного юридичного процесу є: попередження правопорушень; виявлення правопорушень; припинення правопорушень; розкриття

правопорушень; розслідування правопорушень; притягнення до юридичної відповідальності правопорушників; виконання заходів юридичної відповідальності.

5. Зроблено висновок, що необхідність компетентної реалізації напрямків контрольно-наглядової діяльності в сфері міграції обумовлює формування відповідних органів, а їхнє узгоджене виконання – систему органів контролю та адміністративного нагляду. Основним системоутворюючим критерієм побудови такої системи виступає контрольно-наглядова діяльність, з метою фахового постійного і професійного здійснення для якої і утворюється спеціалізовані контрольно-наглядові органи. Доведено, що їх система – це відносно самостійна підсистема інституційної правоохорони з питань реалізації міграційного законодавства, яку становить цілісна, ієрархічна, структурована сукупність взаємообумовлених і взаємодіючих органів, сформована за функціональним критерієм для спільного фахового забезпечення правопорядку. Дана дефініція характеризує виключно лише системність організації судової та правоохоронної діяльності щодо захисту міграційних прав людини і має розглядатися разом із поняттями цих інституцій та їх фахової діяльності. При цьому зазначається, що виявлення і усунення випадків порушення міграційних прав людини у діяльності судових і правоохоронних органів відбувається у межах єдиної системи контролю і нагляду за додержанням законності в діяльності судових і правоохоронних органів, що забезпечує дотримання в ній прав як людини, так і юридичних осіб, а також загальнонаціональних, державних і муніципально-регіональних інтересів.

6. Акцентовано увагу на тому, що в основі процесу вдосконалення організації застосування заходів адміністративного інструментування в діяльності судових та правоохоронних органів України щодо захисту міграційних прав людини має бути розробка науково обґрунтованої системи міграційної безпеки населення України як комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на реалізацію і розбудову міграційно-безпекових інституцій України, здійснених з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджених за строками виконання, складом виконавців і ресурсним забезпеченням вітчизняних і міжнародних установ.

7. Зроблено висновок, що загальними перспективними напрямками розвитку адміністративно-правового забезпечення захисту міграційних прав людини у діяльності органів публічної влади міграційно-безпекової компетенції є такі: законодавче відображення у статусі безпеково-міграційних органів; визначального місця захисту прав людини; правозахисних повноважень; фахових структурних підрозділів; порядку здійснення і гарантії захисту прав людини і громадянина; усунення та недопущення випадків підміни підзаконними актами законодавчих актів з питань захисту міграційних прав людини; спрямування правозахисної діяльності за напрямками, загальної охорони міграційних прав всіх людей і громадян від протиправних посягань, захисту прав певних категорій осіб (заарештованих, підозрюваних, обвинувачених, підсудних, засуджених

тощо), захисту прав людини від порушень з боку наділених широкими владними повноваженнями співробітників мілітаризованих правоохоронних органів; пріоритетність попередження (мінімізації, нейтралізації та усунення об'єктивних і суб'єктивних причин і умов) будь-яких порушень прав людини перед забезпеченням усунення їхніх наслідків; гарантування й розвиток правових механізмів судового та адміністративного оскарження протиправних рішень та діянь різних органів публічної влади; посилення демократичного цивільного контролю на предмет дотримання міграційних прав людини у діяльності органів влади з різних питань в тому числі і питань, пов'язаних з перекладом відповідних документів і їх використанням в процесуальних провадженнях.

8. Наголошується, що передумовами захисту міграційних прав людини у діяльності громадських правоохоронних формувань виступають неспроможність судових і правоохоронних органів однаково ефективно вирішувати всі завдання правоохорони, позитивний вплив громадськості на форми й методи їхньої діяльності, висока превентивна та виховна роль діяльності громадський правоохоронних формувань, що забезпечує зниження латентності правопорушень, нейтралізацію їх причин і умов, своєчасне реагування на випадків будь-яких протиправних діянь. Звідси, значення залучення громадських правоохоронних формувань до захисту міграційних прав людини полягає в забезпеченні можливості широкої участі населення у протидії правопорушенням і сприянні судовим і правоохоронним органам у гарантуванні міграційного правопорядку. Розвиток інституту громадських формувань із захисту міграційних прав людини в Україні має передбачати: орієнтування діяльності громадських формувань на здійснення захисту прав людини, шляхом попередження, виявлення та припинення їх порушень; сприяння діяльності судових та правоохоронних органів розширенню мережі громадських міграційно-правоохоронних формувань, поєднання засад самостійності та інтенсивної взаємодії з органами публічної влади різного рівня; підвищення рівня їхньої підготовки; забезпечення належної державної підтримки; висвітлення засобами масової інформації і діяльності громадських формувань міграційно-захисного спрямування.

9. Доведено, що удосконалення адміністративно-правового регулювання захисту міграційних прав людини на основі зарубіжного досвіду передбачає такі заходи: пріоритетне спрямування правозахисної міграційної діяльності на загальне, спеціальне та індивідуальне попередження порушень прав людини усунення їх причин та умов; закріплення детального й вичерпного переліку прав і обов'язків судових і правоохоронних органів, форм, методів їх діяльності у сфері забезпечення міграційних прав і свобод особи; розширення допоміжних засобів профілактичної роботи; комплексне застосування врегулювання підстав і порядку застосування компетентними органами заходів адміністративного примусу; зведення контрольно-наукового реагування на порушення прав людини. До ініціювання самозабезпечення самостійного усунення порушником виявлених порушень або забезпечення їх усунення у судовому порядку; наділення Генерального

прокурора України правом звернення до Конституційного Суду України з приводу конституційності законів та інших правових актів у разі порушення ними міграційних прав і свобод людини і громадянина; розвиток сфери громадського контролю за діяльністю судових і правоохоронних органів; узгоджене впорядкування участі громадян у правозахисній діяльності; підконтрольна і через спеціалізовані громадські міграційно-правоохоронні формування.

10. Акцентовано увагу на тому, що вдосконалення системи адміністративно-правового захисту міграційних прав людини у діяльності судових і правоохоронних органів, має передбачати формування цілісного юридично захисного механізму, засоби та процедури якого потребують комплексного науково обґрунтованого, цілісного й узгодженого законодавчого регулювання. Розвиток досліджуваних засад у діяльності судових і правоохоронних органів вимагає внесення змін в Закони України «Про імміграцію» та «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» стосовно засобів захисту прав людини і громадянина в різних галузях міграційних відносин; визначаючи місце серед них та перспективу розвитку правових основ і практики захисту прав людини, щодо встановлення організаційно-правових форм індивідуальної та спільної з органами публічної влади, участі громадян та їх об'єднань у правозахисній діяльності, у тому числі із захисту міграційного правопорядку; оновлення та приведення у відповідність до вимог Європейського Союзу законодавчих реалій і потреб захисту міграційних прав людини.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИЙ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дисертації

Статті у періодичних фахових наукових виданнях України:

1. Чернікова О.С. Склади типових адміністративних правопорушень у сфері міграційних правовідносин. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 613-615.
2. Чернікова О.С. Деякі питання формування сучасний міграційно-правових відносин. *Право та державне управління*. 2024. № 3. С. 151-158.
3. Чернікова О.С. Адміністративно-правові запобіжники в міграційній сфері. *Право і суспільство*. 2024. № 5. С. 470-476.
4. Чернікова О.С. Міжнародний досвід адміністративно-правового регулювання захисту міграційних прав людини судовими та правоохоронними органами. *KELM*. 2024. № 8. С. 53-58.
5. Чернікова О.С. Напрями вдосконалення системи адміністративно-правової діяльності системи судових та правоохоронних органів України в сфері міграції. 2025. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 374-377.

6. Чернікова О.С. Адміністративно-правовий захист міграційних прав людини органами контролю та адміністративного нагляду. *The scientific heritage*. № 155. 2025. С. 39-45.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Чернікова О.С. Адміністративні правопорушення в міграційній сфері. Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції (28 березня 2024 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Частина 1. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 47. Редкол.: А.П.Гетьман, Д.М. Белов, Т.О. Коломоєць, Ю.В. Мех, В.Я. Настюк, Р.В. Шаповал та ін. Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С. 316-319

8. Чернікова О.С. Адміністративний примус як важливий інструмент забезпечення міграційної безпеки. Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами I Міжнародної науково-практичної конференції (17 травня 2024 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Серія «Сектор безпеки України». Вип. 49. Редкол.: А.П. Гетьман, Белов Д.М., Т.О. Коломоєць, Ю.В. Мех, В.Я. Настюк, Р.В. Шаповал та ін. Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С. 301-304.

9. Чернікова О.С. Деякі питання вдосконалення системи адміністративно-правової діяльності судових та правоохоронних органів України в сфері міграції. Правові засади діяльності правоохоронних органів: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XI Міжнародної науково-практичної конференції (5-6 листопада 2024 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Частина 1. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 51. Упорядник Ю.В. Мех. Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С. 230-233.

10. Чернікова О.С. Адміністративно-правовий аспект міграційної безпеки держави. Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (24 січня 2025 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Частина 1. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 53. Редкол.: О.М. Ярошенко, Ю.В. Мех та ін. Харків: Друкарня Мадрид, 2025. С. 181-183.

АНОТАЦІЯ

Чернікова О.С. Адміністративний захист міграційних прав людини у діяльності судових та правоохоронних органів України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право;

інформаційне право». Науково-дослідний інститут публічного права, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 2025.

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає в тому, щоб на основі аналізу поглядів вчених, норм чинного законодавства та практики його реалізації, з'ясувати сутність й особливості адміністративного захисту міграційних прав людини у діяльності судових та правоохоронних органів, на підставі чого опрацювати пропозиції та рекомендації щодо впровадження міжнародних стандартів у міграційну сферу як вид інституційної діяльності та запропонувати шляхи вдосконалення адміністративно-правових засад регулювання міграційно-захисної діяльності органів публічної влади України.

Охарактеризовано міграційно-захисну діяльність судових та правоохоронних органів як об'єкт адміністративно-правового дослідження. Визначено поняття та розкрито характерні риси адміністративного захисту міграційних прав людини у діяльності судово-правоохоронних та контрольно-наглядових органів. Надано характеристику нормативно-правовим засадам міграційно-охоронної діяльності. Систематизовано коло її суб'єктів. Охарактеризовані адміністративно-міграційні інструментарії, окреслено юридичні гарантії прав учасників адміністративно-правових відносин в міграційній сфері. Запропоновано шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання захисту міграційних прав людини в діяльності судових, правоохоронних та наглядово-контрольних органів в умовах оголошення воєнного стану.

Ключові слова: міграція, міграційні відносини, принципи, міграційний режим, міграційна політика, міграційні формальності, нелегальна міграція, міграційна система, міграційна правоохорона, міграційне законодавства, суб'єкти міграційних правовідносин, заборони та обмеження, еміграція, іміграція, примусове видворення, міграційно-правове регулювання, адміністрування міграційних процесів.

SUMMARY

Chernikova O.S. Administrative protection of migration human rights in the activities of judicial and law enforcement bodies of Ukraine. – Qualification scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences in the specialty 12.00.07 “Administrative law and process; financial law; information law”. Research Institute of Public Law, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University. Kropyvnytskyi, 2025.

The dissertation provides a theoretical generalization and a new solution to the scientific task, which is to clarify the essence and features of the administrative protection of human migration rights in the activities of judicial and law enforcement bodies, based on an analysis of the views of scientists, the norms of current legislation and the practice of its implementation, on which basis to develop

proposals and recommendations for the implementation of international standards in the migration sphere as a type of institutional activity and to suggest ways to improve the administrative and legal principles of regulating the migration and protection activities of public authorities in Ukraine.

The migration and protection activities of judicial and law enforcement bodies as an object of administrative and legal research are described. The concept is defined and the characteristic features of the administrative protection of human migration rights in the activities of judicial, law enforcement and control and supervisory bodies are revealed. The normative and legal principles of migration and protection activities are characterized. The range of its subjects is systematized. Administrative and migration tools are characterized, legal guarantees of the rights of participants in administrative and legal relations in the migration sphere are outlined. Ways of improving the administrative and legal regulation of the protection of human migration rights in the activities of judicial, law enforcement and supervisory bodies under the conditions of the declaration of martial law are proposed.

Keywords: migration, migration relations, principles, migration regime, migration policy, migration formalities, illegal migration, migration system, migration law enforcement, migration legislation, subjects of migration legal relations, prohibitions and restrictions, emigration, immigration, forced expulsion, migration legal regulation, administration of migration processes.

**СВІДОЦТВО ПРО ВНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ДО ДЕРЖАВНОГО
РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ, ВИГОТІВНИКІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ
Серія ДК № 1537 від 22.10.2003 р.**

Підп. до друку 01.04.2025 р. Формат 60×90/16. Папір офсетн.
Друк різнограф. Ум. др. арк. 0,9. Тираж 100. Зам. № 10033.

*РЕДАКЦІЙНО–ВИДАВНИЧИЙ ВІДДІЛ
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
25006, Кропивницький, вул. Шевченка, 1.
Тел.: (0522) 24–59–84.
Fax.: (0522) 24–85–44.
E-Mail: mails@cuspu.edu.ua*

